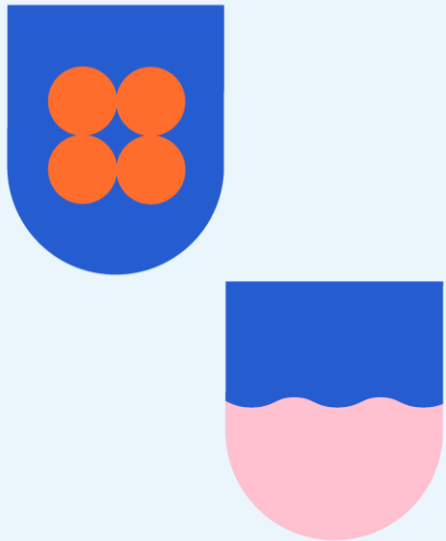

Riittävä oma tuotanto ja palveluiden hankinta

Webinaari 29.9.2022 klo 14-16

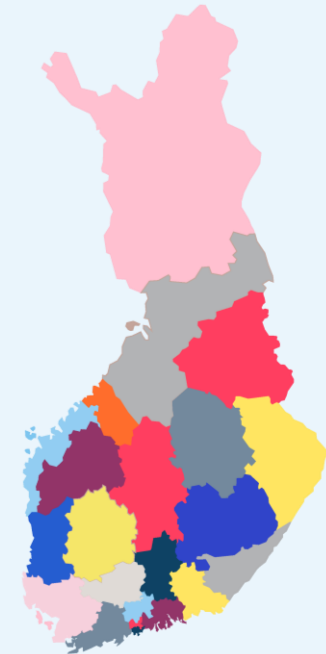
Kuntaliitto on muutoksessa kuntien ja hyvinvointialueiden tukena

Kuntaliiton muutostuki

- Ohjeita ja tukimateriaalia
- Muutostukiwebinaareja
- Verkostoja
- Muutostuki-neuvontapalvelu

www.kuntaliitto.fi/sotemuutostuki

Sote-toimeenpanoon liittyvät kysymykset ja palvelupyynnot neuvontapyyntölomakkeella : www.kuntaliitto.fi/neuvontapyynto

Syksyn muutostukitilaisuuksien aiheita

(järjestäminen/tuottaminen/hankinnat)

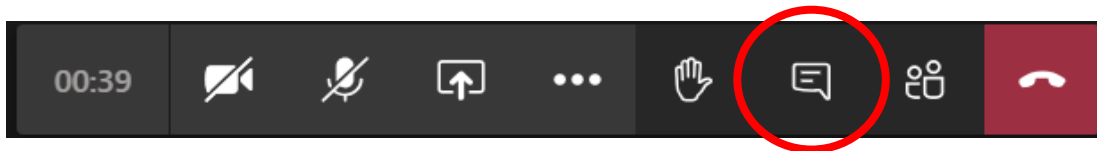

- Hoitopaikan valinta ja kotikunnan muutokset 13.9.
- **Riittävä oma tuotanto ja palveluiden hankinta 29.9.**
- Sopimusehdot palveluita hankittaessa 6.10.
- Sisäinen valvonta ja omavalvonta 27.10.

www.kuntaliitto.fi/sotemuutostuki

Yleistä tilaisuuden läpiviennistä

- Tilaisuus tallennetaan ja tallenne on käytettävissä ilmoittautuneille kahden viikon ajan
- Alustajille voi esittää kysymyksiä tai kommentteja keskusteluikkunan kautta koko tilaisuuden ajan

- Suullisille kommentteille ja kysymyksille on varattu aikaa tilaisuuden loppuun. Puheenvuoropyynnöt joko ”nosta käsi” – toiminnolla tai keskusteluikkunan kautta.

- Mikrofonit ovat alussa kaikilla osallistujilla kiinni, kun ne avataan keskusteluosiossa, niin pyydämme ystävällisesti pitämään mikrofonia mykistettynä, kun et ole itse äänessä, taustahälinän minimoimiseksi

Riittävä oma tuotanto ja palveluiden hankinta

Ohjelma

- 14.00-14.20 **Yleiskatsaus sote-järjestämislain ja hyvinvointialuelain sääntelyyn**, Sami Uotinen, Kuntaliitto
- 14.20-14.40 **Riittävä oma tuotanto ja sisäisen valvonnan toimivuus**, Johanna Sorvettula, Kuntaliitto
- 14.40-15.20 **Palveluiden hankinta ja päätöksen perusteleminen**, Katariina Huikko ja Kaisa-Maria Kimmel, Kuntaliitto
- 15.20-15.35 **Aluepuheenvuoro** Mari Ahlström, Länsi-Uudenmaan Hyvinvointialue
- 15.35- **Saapuneita kysymyksiä ja vastauksia**

Yleiskatsaus sote- järjestämislain ja hyvinvointialuelain sääntelyyn

Riittävä oma tuotanto ja palveluiden hankinta - webinaari

Sami Uotinen

29.9.2022

Hyvinvointialuelaki

2 luku

Hyvinvointialueen tehtävät ja järjestämisvastuu

Järjestämisvastuu 7 §

Palvelujen tuottaminen 9 §

Tuottamista koskevan vastuun toteuttaminen ja sen valvonta 10 §

Hyvinvointialue vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden:

- 1) yhdenvertaisesta saatavuudesta;**
- 2) tarpeen, määrän ja laadun määrittämisestä;**
- 3) tuottamistavan valinnasta;**
- 4) tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta;**
- 5) viranomaiselle kuuluvan toimivallan käyttämisestä.**

Järjestämislaki

1 luku – Yleiset säännökset

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus 4 §

Palvelujen kieli 5 §

**Hyvinvointialueen on
turvattava
järjestämisvastuullaan
olevien sosiaali- ja
terveydenhuollon
palvelujen esteettömyys
ja saavutettavuus.**

Järjestämislaki

2 luku - Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen mm.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu 8 §

Palvelustrategia 11 §

Hyvinvointialueen on laadittava taloutensa ja toimintansa suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia osana hyvinvointialuestrategiaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu 8 §

- Hyvinvointialue vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä alueellaan ja on järjestämisvastuussa asukkaidensa sosiaali- ja terveydenhuollosta.
- Tilanteet, jolloin hyvinvointialue saa järjestää ja tuottaa itse sote-palveluja toisen hyvinvointialueen alueella
 - Hyvinvointialueiden yhteistyö ja yhteistoiminta, hankinnat ja palveluseteli
- Järjestämisvastuun sisällöstä säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 7 §:ssä.
- Hyvinvointialueella on oltava **riittävä** osaaminen, toimintakyky ja valmius vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja sen on huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta **kaikissa tilanteissa**.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu 8 §

- Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu **henkilöstö**, hallinnassaan asianmukaiset **toimitilat** ja **toimintavälineet** sekä muut tarvittavat **toimintaedellytykset**.
- Lisäksi hyvinvointialueella on oltava järjestämisvastuunsa toteuttamisen edellyttämä **riittävä oma palvelutuotanto**.
- Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon johtamisessa on oltava monialaista asiantuntemusta, joka tukee laadukkaiden ja turvallisten palvelujen kokonaisuutta, eri ammattiryhmien yhteistyötä sekä hoito- ja toimintakäytäntöjen kehittämistä.

Riittävä oma palvelutuotanto

- Järjestämisvastuun toteuttamisen edellyttämä riittävä oma palvelutuotanto
 - Julkisen vallan käyttö
 - Tilaajaosaaminen
 - Ohjaus ja valvonta
- Riittävän oman tuotannon vaatimus ei koske pelkästään ylätason sektoreita: sosiaalihuolto, perusterveydenhuolto ja erikoissairaanhoido
 - Myös näiden sektoreiden sisällä oman palvelutuotannon tulee olla riittävää ja laaja-alaisesti toiminta-alueet kattavaa (ikääntyneiden palvelut, lastensuojelun palvelut, lääketieteen erityisalat ym.)
- Oman palvelutuotannon tulisi muodostaa toiminnan ytimen

Riittävä oma palvelutuotanto

- Hyvinvointialue voisi kuitenkin hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta suurehkonkin osuuden sellaisia palveluja, jotka luonteensa puolesta erityisesti soveltuvat paremmin tuotettavaksi yksityisten palveluntuottajien toimesta tai jotka muutoin on tarkoituksenmukaista tuottaa ostopalveluina
- Hyvinvointialueella ei tarvitse olla oman tuotantona jokaista sosiaali- ja terveydenhuollon yksittäistä palvelua
- Suunnitelmallisuus
- Häiriötilanteet huomioitava
- Ei edellytä ylliresursointia
- Huomioitava kuitenkin järjestämislain 12 §:n sisältö

Järjestämislaki

3 luku - Palvelujen hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta

Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta 12 §

Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset 14 §

Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen 15 §

Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen 16 §

Yksityisen palveluntuottajan velvollisuudet 18 §

Hyvinvointialue voi antaa julkisen hallintotehtävän muulle kuin viranomaiselle vain, jos siitä lailla erikseen säädetään.

Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta 12 §

- Tulkinta julkisesta hallintotehtävästä
- Hyvinvointialue voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja sekä niiden käyttöön liittyvää muuta tukea hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta sopimukseen perustuen, jos niiden hankkiminen yksityiseltä palveluntuottajalta on tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi.
- Hyvinvointialueen on huolehdittava järjestämisvastuustaan sekä sen järjestämisvastuulle kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisesta toteutumisesta myös palveluja hankkiessaan.
 - Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.
 - Hyvinvointialue voi kuitenkin 8 §:n 2 momentin estämättä hankkia kokonaisuudessaan lääketieteelliset tai hammaslääketieteelliset tukipalvelut sekä niihin liittyvän erityisosaamisen, jos se on tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi.

Edellytykset palvelujen hankkimiselle yksityiseltä palveluntuottajalta 12 §

- Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:
 1. **palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä;**
 2. sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua **yksilö- ja perhekohtaista sosiaalityötä** eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä;
 3. terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
 4. terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua lukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja ja 2 kohdassa tarkoitettua muuta palvelua kuin ensihoitopalvelun kokonaisvalmiuden ylläpitämistä eikä ensihoitopalvelusta vastaavan lääkärin tai kenttäjohtajan tehtäviä, jotka on hoidettava kaikilta osin virkasuhteessa.

Voimaanpanolain 29 §. Eräiden kunnilta tai kuntayhtymiltä siirtyvien sopimusten mitättömyydestä ja irtisanomisesta – perusteluista poimittua

- ”Mitättömyys ei koskisi sellaisia sopimuksia, joihin voisi sisältyä julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä, jos julkisen vallan käyttöä ei olisi määritelty lainsäädännössä asianomaisen tehtävän osalta. Tällä hetkellä varsinkaan sosiaalihuollon palveluissa ei ole lainsäädännössä kaikilta osin otettu huomioon asiakkaan itsemääräämisoikeutta rajoittavia toimenpiteitä, joita tehdään muun muassa asumispalveluissa.”
- Huom! - Ostopalvelusopimus tai sopimuksen ehto on mitätön 1 päivänä tammikuuta 2026 lukien
- Entäpä sopimukset, jotka hyvinvointialue tekee 1.1.2023 lukien?

Järjestämislaki

6 luku Omavalvonta ja viranomaisvalvonta

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta 40 §

Hyvinvointialueen ohjaus- ja valvontavelvollisuus 41 §

Viranomaisvalvonta ja siihen liittyvä ohjaus 42 §

Valvonnalla tarkoitetaan sitä, että palvelut ja niiden yhdenmukaisuus, saatavuus ja saavutettavuus, tuotannon toteutustavat sekä niiden toteuttamisen muodot yhteensopivana kokonaisuutena vastaavat tässä laissa säädettyjä velvollisuuksia sekä hyvinvointialueiden ohjausta.

Kiitos.

www.kuntaliitto.fi

Riittävä oma tuotanto ja sisäisen valvonnan toimivuus

Riittävä oma tuotanto ja palveluiden hankinta Webinaari

Johanna Sorvettula, johtava lakimies, VT, eMBA

Järjestämisvastuu palvelujen tuottamisessa

1

Omana toimintana

2

**Yhteistoiminnassa
muiden
hyvinvointi-
alueiden kanssa**

3

**Perustaa tai olla
osakkaana
osakeyhtiössä tai
muussa
yksityisoikeudellise
ssa yhteisössä**

4

**Hankinnat
yrityksiltä**

- Yksityinen palveluntuottaja
ml. In house yhtiöt
ml. markkinoilla toimivat
kuntien omistamat yhtiöt

2-4 +

**Sote
järjestämisvastuun
harkintavallan
rajaukset**

**Riittävä oma palvelutuotanto
järjestämisvastuunsa
toteuttamiseksi (8 §)**

2-4 +

**Sote-
järjestämislain 3
luvun säännösten
soveltaminen**

sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut +
käyttöön liittyvä muu tuki, jota ei ole
määritelty varsinaiseksi sosiaali- ja
terveydenhuollon palveluksi esimerkiksi
sosiaali- ja potilasasiain toiminta.

X

Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:

- 1) palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä;
- 2) sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua yksilö- ja perhekohtaista sosiaalityötä eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä;
- 3) terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja iltä-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
- 4) terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua lukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja ja 2 kohdassa tarkoitettua muuta palvelua kuin ensihoitopalvelun kokonaisvalmiuden ylläpitämistä eikä ensihoitopalvelusta vastaavan lääkärin tai kenttäjohtajan tehtäviä, jotka on hoidettava kaikilta osin virkasuhteessa.

Sote-muutostuki

KUNTA-
LIITTO

Hankinnan edellytykset 1/3, hallinto

Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosääntöön ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimuksiin hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.

Sopimushallinta ja raportointi

Sisäinen valvonta ml. omavalvonta

Tilannekuva

Hankinnan edellytykset 2/3, valmisteluvaihe

Velvoittavuus

Hankinnan suunnittelu

Kilpailutus alkaa

Tilannekuva

Palvelujen
hankkimisen
yleiset edellytykset
täyttävät

Ei julkista valtaa
sisältäviä palveluja

Yksityisellä
palvelutuottajalla
riittävä osaaminen
ja ammattitaito
sekä riittävät
toiminta-
edellytykset

Hankinta- ja
sotejärjestämis-
lain mukaiset
sopimusehdot sekä
muut palvelun
vaatimat ehdot

Hyvinvointialue
kykenee
toteuttamaan 8
§:ssä säädetyn
järjestämis-
vastuunsa
hankkiessaan
palveluja.

Hankkiminen
yksityiseltä
palveluntuotta-
jalta on tarpeen
tehtävien
tarkoituksen-
mukaiseksi
hoitamiseksi.

Yhtenäiset kriteerit

Hyvinvointialueen
ohjeet

Hankinnan edellytykset 3/3, päätös ja sopimusaikainen toiminta

Hankintapäätös

Elinkaaren aikaiset toimet

Palvelun hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen

Sopimusehtojen valvonta

Hyvinvointialueen tulee varmistaa, että tuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta.

Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa järjestämisvastuullaan olevaa palvelutuotantoa.

Hyvinvointialueella on oikeus tarkastaa palveluntuottajan toiminta ja toimitilat

Hyvinvointialueen on mahdollista hankkia yksityisiltä palveluntuottajilta kaikkia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, joiden hankkimista ei ole rajoitettu.

Perusoikeuksien turvaaminen

- Huolehdittava asukkaidensa palvelutarpeen mukaisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen saatavuudesta kaikissa tilanteissa.
- Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa järjestämisvastuullaan olevaa palvelutuotantoa.
- Hyvinvointialueella on oikeus tarkastaa palveluntuottajan toiminta ja toimitilat

Järjestämisvastuu

- Järjestämisvastuunsa toteuttamiseksi hyvinvointialueella on oltava palveluksessaan toiminnan edellyttämä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilöstö sekä hallinnollinen ja muu henkilöstö, hallinnassaan asianmukaiset toimitilat ja toimintavälineet sekä muut tarvittavat toimintaedellytykset.

Kriittiset toiminnot kaikissa tilanteissa

- Kaikissa tilanteissa pystyy huolehtimaan järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.
- Turvatakseen järjestämisvastuunsa asianmukaisen toteuttamisen hyvinvointialue ei saa antaa yksityisten palveluntuottajien tuotettavaksi esimerkiksi kokonaisia sosiaali- tai terveydenhuollon tehtäväaloja.
- järjestäjällä on riittävä osaaminen palveluista sekä että järjestäjä tosiasiaa ohjaa palvelutuotantoa sekä päättää järjestämisvastuuseen kuuluvista asioista
- Palvelusetelin käytöstä säädetään erikseen.

Toimintakyky ja -edellytys

Riittävä oma palvelutuotanto

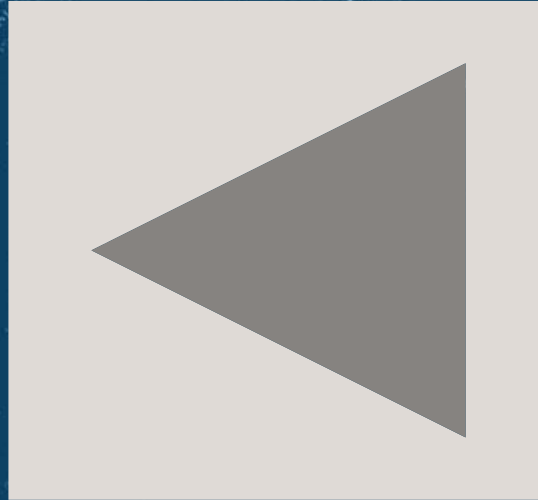
Osaaminen

Valmius

E
l
i
n
t
ä
r
k
e
ä
t

t
o
i
m
i
n
n
o
t

Suppea/kapea
tuotanto tai
erityistä
osaamista
vaativa palvelu

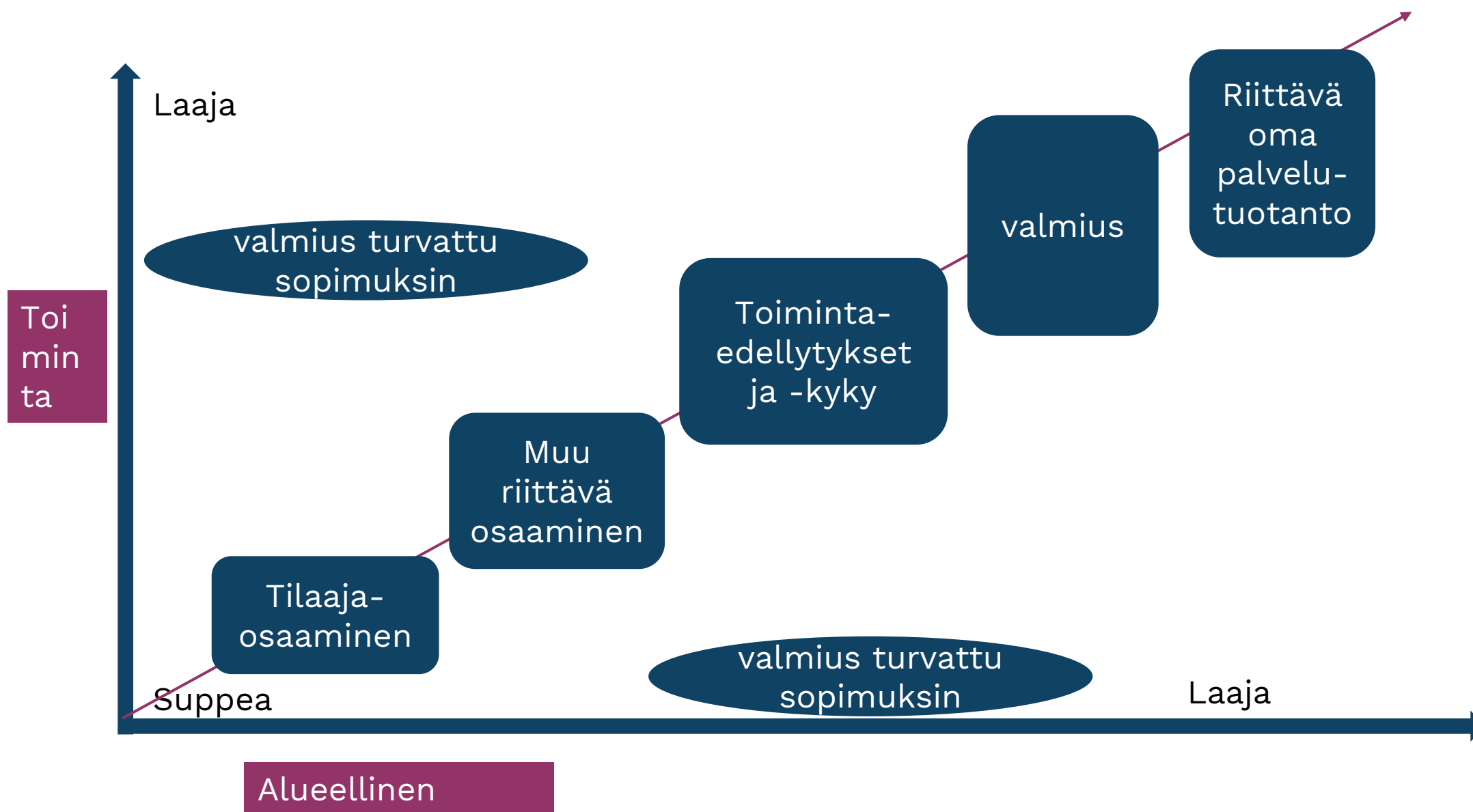
- Tilaajaosaaminen,
- muu riittävä osaaminen sekä
- valmius turvattu sopimuksin

Toimintokohtainen harkinta

Laaja tuotanto
kuten
peruspalvelut
sekä elintärkeät
ja kriittiset
toiminnot;
alueellisesti tai
toiminnallisesti

Riittävä oma
tuotanto,
riittävä osaaminen,
toimintaedellytykset
ja -kyky sekä
valmius sekä
valmius turvattu
sopimuksin

Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta – sisäinen valvonta

Palvelujen tuottamisen vastuun toteuttaminen ja sen valvonta

- Hyvinvointialueen tulee varmistaa, että
 - tuottajalla on riittävät ammatilliset, toiminnalliset ja taloudelliset edellytykset huolehtia palveluiden tuottamisesta.
 - Hyvinvointialueen tulee ottaa hallintosääntöön ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtäviin sopimukseen hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteuttamiseksi tarvittavat määräykset.
- Hyvinvointialueen tulee ohjata ja valvoa järjestämisvastuullaan olevaa palvelutuotantoa.
 - Hyvinvointialueella on oikeus saada yksityiseltä palveluntuottajalta ja tämän mahdolliselta alihankkijalta palveluiden asianmukaisen tuotannon varmistamista varten välttämättä tarvittavat tiedot maksutta ja salassapitosäännösten estämättä.
- Hyvinvointialueella on oikeus tarkastaa palveluntuottajan toiminta ja toimitilat ->
- Sisäisen valvonta - oma toiminta ja omavalvonta - sopimustoiminta
 - Valvonta kattaa sekä **oman toiminnan** että sopimusjärjestelyihin perustuvien, **muiden tuottamien palvelujen** asianmukaisuuden valvonnan.

Lainsäädäntötausta

Hyvinvointialuelaki

- 22 § Aluevaltuuston tehtävät 7) sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista;
- 43 § Aluehallituksen tehtävät 7) huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä;

95 § Hallintosääntö f) sisäisestä valvonnasta, riskienhallinnasta ja sopimusten hallinnasta;

49 § Hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminta ja konserniohje

- Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että hyvinvointialueen tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin kokonaisuus. Omistajaohjauksella varmistetaan palveluiden yhdenvertainen saatavuus sekä palveluiden **laatu**, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus hyvinvointialueen tytäryhteisöjen toiminnassa. Omistajaohjauksella varmistetaan myös avoimuuden ja viestinnän samoin kuin palvelujen käyttäjien ja hyvinvointialueen asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutuminen.

Sotejärjestämislaki

29 § Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta ja arviointivelvollisuus

- Hyvinvointialueen on seurattava alueensa väestön hyvinvointia ja terveyttä väestöryhmittäin, järjestämänsä sosiaali- ja terveydenhuollon tarvetta, saatavuutta, laatua, vaikuttavuutta ja yhdenvertaisuutta, asiakkaiden palvelujen yhteensovittamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja tuottavuutta. Hyvinvointialueen on verrattava tätä tietoa vastaavaan muita hyvinvointialueita koskevaan tietoon. Hyvinvointialueen on hyödynnettävä edellä mainittua tietoa järjestämisvastuullaan olevan sosiaali- ja terveydenhuollon tietojohdamisessa toiminnan, tuotannon ja talouden ohjauksen, johtamisen ja päätöksenteon tukena.

40 § Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan omavalvonta

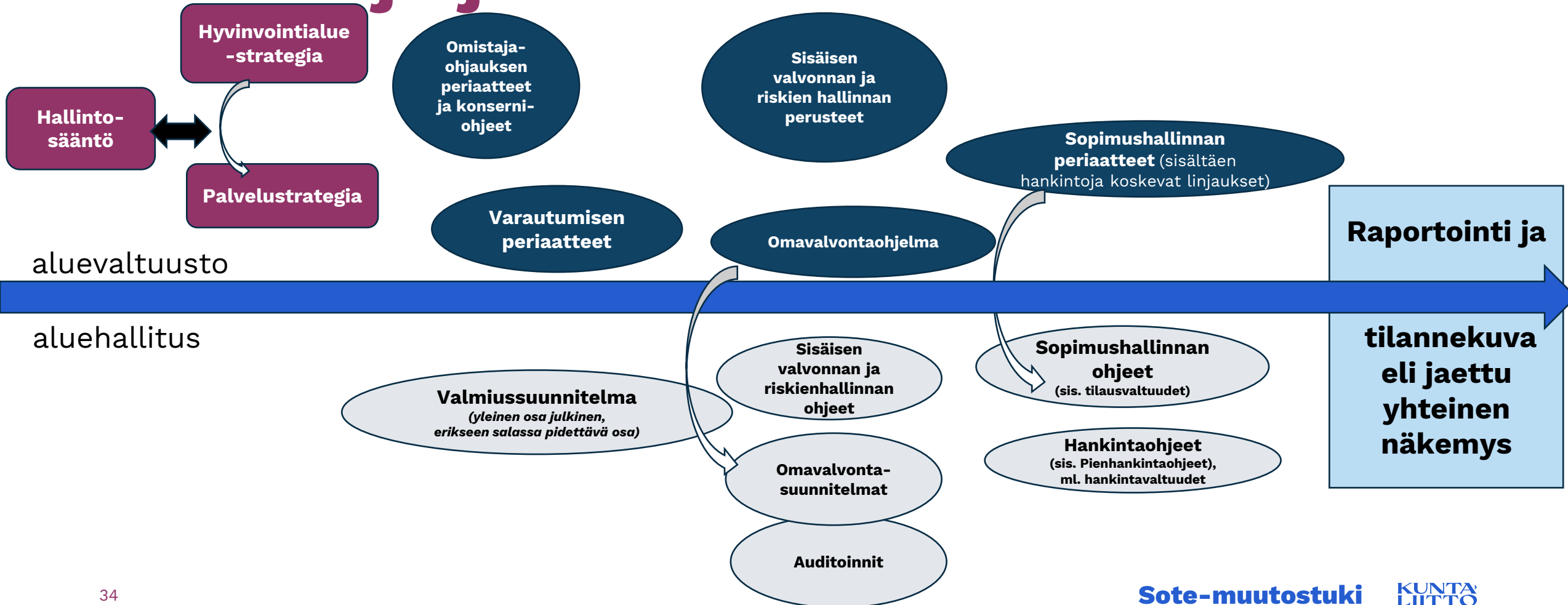
- **Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen ja tekemiensä sopimusten noudattaminen.** Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on omavalvonnassaan erityisesti varmistettava palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.
- **Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan on laadittava vastuulleen kuuluvista tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma.** Ohjelmassa tulee määritellä, miten 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toteutumista, turvallisuutta ja laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Omavalvontaohjelman osana ovat laissa erikseen säädetty omavalvontasuunnitelmat ja potilasturvallisuussuunnitelmat.
- Omavalvontaohjelma sekä omavalvontaohjelman toteutumisen seurantaan perustuvat havainnot ja niiden perusteella tehtävät toimenpiteet on julkaistava julkisessa tietoverkossa ja muilla niiden julkisuutta edistävillä tavoilla.
- Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä omavalvontaohjelman yleisestä sisällöstä ja laatimisesta.
- Valvira voi antaa määräyksiä omavalvontaohjelman tarkemmasta sisällöstä ja sen toteutumisen seurannasta.

Laki pelastustoimen järjestämisestä 613/2021

16 § Hyvinvointialueen pelastustoimen omavalvonta

- Hyvinvointialueen on tämän lain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen. Hyvinvointialueen on varmistettava pelastustoimen palvelujen saatavuus, laatu ja vaikuttavuus. Tehtävien ja palvelujen omavalvonta on toteutettava osana niiden järjestämistä ja tuottamista.
- Hyvinvointialueen on laadittava järjestämisvastuuseensa kuuluvista pelastustoimen tehtävistä ja palveluista omavalvontaohjelma. Ohjelmassa tulee määritellä, miten 1 momentissa tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen kokonaisuutena järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa on todettava, miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

Hyvinvointialueen ohjaus ja toimintajärjestelmä

Sisäinen valvonta

GRC –varmennustoiminnot

integroiduksi kokoelmaksi tehtäviä ja ominaisuuksia, joiden avulla organisaatio voi **saavuttaa strategiset tavoitteet** luotettavasti, kustannustehokkaasti, puuttua epävarmuuteen ja toimia avoimen rehellisesti

Hallinto (Governance)

Hyvän hallinnon tavoitteena on **suojata**

HYVa:een etua määrittelemällä toimintatapoja ja malleja yrityksen päätöksen tekoon, toimivaltuuksiin jne, joiden avulla organisaatiota johdetaan ja hallitaan HYVa:een ja sen asukkaiden eduksi pitkällä ja lyhyellä aikavälillä.

Hallinnointi- ja ohjaus- ja toimintajärjestelmä (ISO:9001) määrittelee hallituksen ja johdon roolit, velvollisuudet ja heidän suhteensa HYV:een eri intressitahoihin.

Riskien hallinta

Tunnistamisprosessi, analyysi ja reagointi. Minimoidaan HYVa:een tunnistettujen riskien haitalliset vaikutuksen strategisiin ja operatiivisiin tavoitteisiin. Varautuminen ennakoimattomiin riskeihin.

Compliance

Vaatimustenmukaisuus on joukko toimia, joilla varmistetaan **eri vaatimusten**, kuten lait, määräykset, **ohjeet**, sopimukset ja politiikat, **noudattaminen**.

Strategia ja sen tavoitteet

Tehokkuuden valvonta

Omavalvonta

Talouscontrollit

Tilintarkastus

Yhtenäinen käsitys käsitteistä koko yrityksessä

Talous GRC, IT GRC, Legal GRC ja Substanssi GRC

**KUNTA
LIITTO**

**SOPIMUSHALLINNAN
PERIAATTEET –
MALLIPOHJA KUNNILLE**

**KUNTA
LIITTO**

**SOPIMUSHALLINNAN
PERIAATTEET –
MALLIPOHJA
HYVINVOINTIALUEILLE**

**KUNTA
LIITTO**

**HANKITTAVIEN PALVELUJEN
SOPIMUSEHDOT JA
VARAUTUMINEN SOPIMUKSEN
PÄÄTTYMISEEN**

Opas

**KUNTA
LIITTO**

**KUNTIEN JA
HYVINVOINTIALUEIDEN
SOPIMUSHALLINNAN
OHJEET – MALLIPOHJA**

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2022/2200-hankittavien-palvelujen-sopimusehdot-ja-varautuminen-sopimuksen-paattymiseen>

Kiitos!

Johanna Sorvettula
johanna.sorvettula@kuntaliitto.fi

www.kuntaliitto.fi

Palveluiden hankinta hyvinvointialueilla

Riittävä oma palvelutuotanto ja palveluiden hankinta
webinaari 29.9.2022

Johtava lakimies Katariina Huikko @katariinahuikko

Sisältö

- Perusasiat haltuun
- Keskeisiä lainkohtia
- Hankintapäätöksen perusteleminen
- Mistä lisätietoa

Perusasiat haltuun

Hyvinvointialueuudistus ja hankintanäkökulmat

- Voimaannpanolaki
- Hankintalaki

Sopimusten siirto

Hyvinvointi-alueen hankinnat

- Järjestämislaki
- Hankintalaki
- Voimaannpanolaki

- Voimaannpanolaki
- Hyvinvointialuelaki
- Hankintalaki

Toimivalta-kysymykset vastuun siirtymässä

Tukipalvelut/sidosyksiköt

- Hyvinvointialuelaki
- Järjestämislaki
- Hankintalaki

HVA-uudistus ja hankintojen tekeminen

Kunnilla ja kuntayhtymillä on mahdollisuus kilpailuttaa sopimuksia myös sellaisiin kokonaisuuksiin, jotka tulevat siirtymään hyvinvointialueille. Hyvänä käytäntönä yhteistyö kunnan ja hyvinvointialueen väliaikaishallinnon kesken. Sopimuksessa on hyvä ennakoida sopimusten siirto. Sopimuskauden pituus ja laajuus kannattaa neuvotella yhteistyössä kunta/VATE.

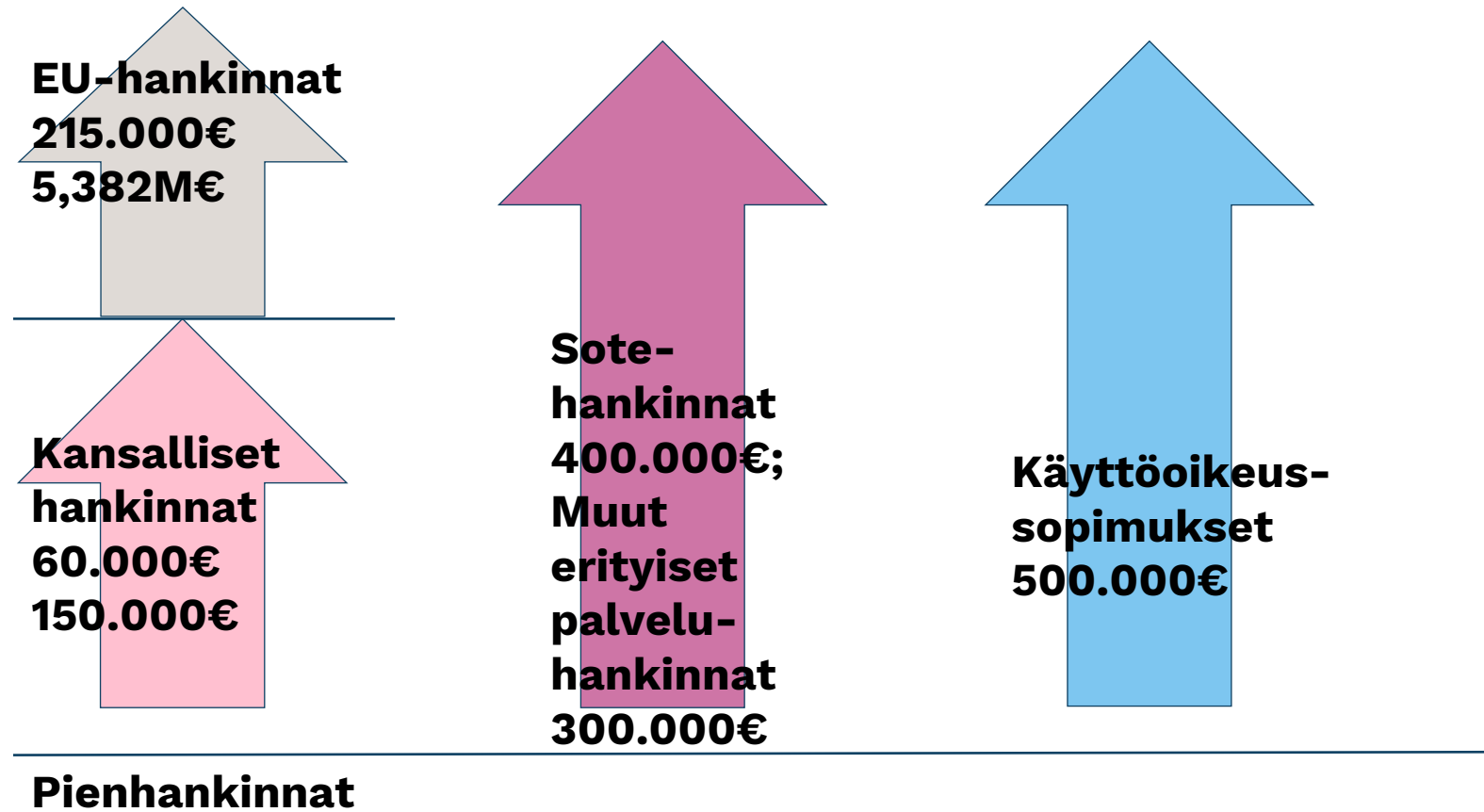
Kuntien ja kuntayhtymien toimivaltaa rajoittavat rajoituslaki ja voimaanpanolaki.

Aluevaltuustojen aloittaessa hankintapäätökset mahdollista viedä valtuustolle, hallitukselle tai viranhaltijalle (hyvinvointialueen hyväksytyn hallintosäännön toimivaltajaon mukaisesti). HVA:lla mahdollisuus tehdä pidempiaikaisia sopimuksia kuin väliaikaishallinnon aikana. Mahdollisuus ottaa optiokausia käyttöön VATE:n kilpailuttamista sopimuksista. HVA:lla on mahdollisuus osallistua yhteishankintoihin. Uusissa sopimuksissa huomioitava, että siirtyviä, olemassaolevia sopimuksia on paljon eikä päällekkäisyyttä kannata lisätä.

Hyvinvointialueiden kunnilta siirtyneissä hankintasopimuksissa huomioitava, että niissä voi olla päällekkäisyyksiä ja toisaalta myös aukkoja. Hyvinvointialueen kannattaa tehdä prioriteettijärjestys kilpailutettaville kokonaisuuksille.

**Järjestämislain 3 luku ei
poista velvollisuutta
noudattaa hankintalakia**

Hankintalaki: Kynnysarvot ja menettelyt

Sosiaali- ja terveystalvetut sekä muut erityiset palvelut

- **Hankintalain OSA III, luku 12**
- Noudatettava myös osien I ja IV säännöksiä
- Sosiaali- ja terveystalvetut, kynnysarvo 400.000e
- Erityiset palveluhankinnat, kynnysarvo 300.000e
- **Keskeinen dokumentti: Lain liite E**
 - Huom. Paitsi sote-palveluihin, luvun säännöksiä sovelletaan myös muihin erityisiin palveluihin
 - Liite määrittää CPV-koodikohtaisesti, mitkä palvelut ovat 12 luvun menettelyjen piirissä

Liite E

Sote-palvelut, kohdat 1-4

- terveydenhuolto- ja sosiaalipalvelut ja niihin liittyvät palvelut
- sosiaalialan, koulutuksen, terveydenhuollon ja kulttuurin hallintopalvelut
- pakollisen sosiaaliturvan palvelut (jos kuuluvat soveltamisalaan)
- sosiaalietuuspalvelut

Ks. koko lista

<https://www.hankinnat.fi/sote-hankinta/liitteen-e-cpv-koodit>

Muut erityiset palveluhankinnat, kohdat 5-15

- muut yhteisöön liittyvät, yhteiskunnalliset ja henkilökohtaiset palvelut, mukaan lukien ammattiyhdistysten, poliittisten järjestöjen, nuorisojärjestöjen ja muiden erilaisten yhdistysten tarjoamat palvelut
- uskonnollisten järjestöjen palvelut
- hotelli- ja ravintolapalvelut
- oikeudelliset palvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois lain soveltamisalasta
- muut hallinnolliset ja valtionhallinnon palvelut
- yhteiskunnalle tuotettavat palvelut
- vankilapalvelut, yleiseen turvallisuuteen liittyvät ja pelastuspalvelut, sikäli kuin niitä ei ole suljettu pois soveltamisalasta
- tutkinta- ja turvallisuuspalvelut
- kansainväliset palvelut
- postipalvelut
- sekalaiset palvelut

UKK: Voiko hyvinvointialue toimia hankintayksikkönä jo ennen vuotta 2023?

- Hyvinvointialue voi toimia hankintayksikkönä tietyin rajauksin jo vuonna 2022.
- Hyvinvointialueella on mahdollisuus tehdä väliaikaishallintoa pidempiaikaisia sopimuksia ja mahdollisuus ottaa sote-uudistuksen väliaikainen valmistelutoimielimen eli VATE:n kilpailuttamista sopimuksista käyttöön optiokausia. Hyvinvointialueella on myös mahdollisuus osallistua yhteishankintoihin. Uusissa sopimuksissa on huomioitava, että siirtyviä, olemassa olevia sopimuksia on paljon eikä päällekkäisyyttä kannata lisätä. Hankinnoista päätetään hyvinvointialueilla niiden toimivaltasäännösten mukaisesti.
- Kilpailutusten perusteella tapahtuvat järjestämisvastuuseen perustuvat ostot voivat alkaa vasta vuoden 2023 alussa, kun järjestämisvastuu on siirtynyt hyvinvointialueille.
- Myös nykyiset sairaanhoitopiirit, kunnat tai kuntayhtymät voivat tehdä hankintoja vuonna 2022 hyvinvointialueen tarpeet huomioon ottaen. Kilpailutuksessa ja sopimuksessa tulee tällöin huomioida sopimuksen siirtyminen.

Keskeisiä lainkohtia

Järjestämislain ja hankintalain rajapinnalla

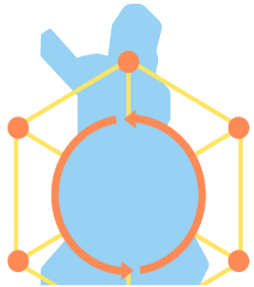
UKK: Tuleeko voimaanpanolaista tai järjestämislaista jotain hankintalakia tiukempia reunaehdoja?

- **Järjestämislain 3 luvussa** on määritelty palveluiden kilpailuttamisen reunaehdot, vrt. hankintalain 12 luku
 - Huom. 12 §, jossa määritelty milloin ei saa lainkaan käyttää ostopalveluita
 - 14 § Yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset
 - 15 § Pakolliset sopimusehdot
 - 17 § Alihankinnan käyttäminen ja sen rajoitukset
 - 16 § Hankintapäätöksen perusteleminen
 - Huom. myös 19 ja 20 §:t hallinnon yleislakien soveltamisesta sekä rikosoikeudellisen vastuun soveltamisesta yksityiseen palveluntuottajaan
- Voimaanpanolaki 1.3 §: Lain 14 §:n 2–9 momenttia koskien yksityiseen palveluntuottajaan kohdistuvia vaatimuksia ja 15–17 §:ää koskien hankittavien palvelujen sopimusehtoja, hankintapäätöksen perustelemista ja yksityisen palveluntuottajan alihankintaa sovelletaan **vain hyvinvointialueiden itse tekemiin sopimuksiin**, mutta ei niille kunnilta ja kuntayhtymiltä siirtyviin sopimuksiin, jolleivät sopimusosapuolet toisin sovi.

Eli käytännössä...

- Milloin ja millä edellytyksillä voi hankkia yksityiseltä = 12§
- Milloin ei voi hankkia yksityiseltä = 12§
- Millainen yksityisen kumppanin tulee olla = 14§
- Millainen yksityisen kumppanin alihankkija voi olla ja paljonko tämä voi toteuttaa sopimuksesta = 14§ ja 17§
- Mitkä ovat yksityisen kumppanin vähimmäisvelvollisuudet = 18§
- Mitä sopimusehtoja hankintasopimuksessa on vähintään huomioitava = 15§
- Mitä hankintapäätöksessä on huomioitava = 16§

Hyvinvointialueen harkinnassa

Hyvinvointialuestrategia ja palvelustrategia

- Strategiset valinnat ja linjaukset hankintojen osalta, mitä hankintaan, mitä painotetaan
- Yhteistyössä johto, substanssiasiantuntijat, hankinta-asiantuntijat

Hankintamenettelyt

- Hankinnan konkreettinen toteuttaminen, hankintaprosessit
- Substanssiasiantuntijoiden ja hankintatoimen roolit menettelyissä
- Miten järjestämislain velvoitteet toteutuvat hankinnan osalta
- Miten hoidetaan hankintapäätöksen perustelu yhteistyössä

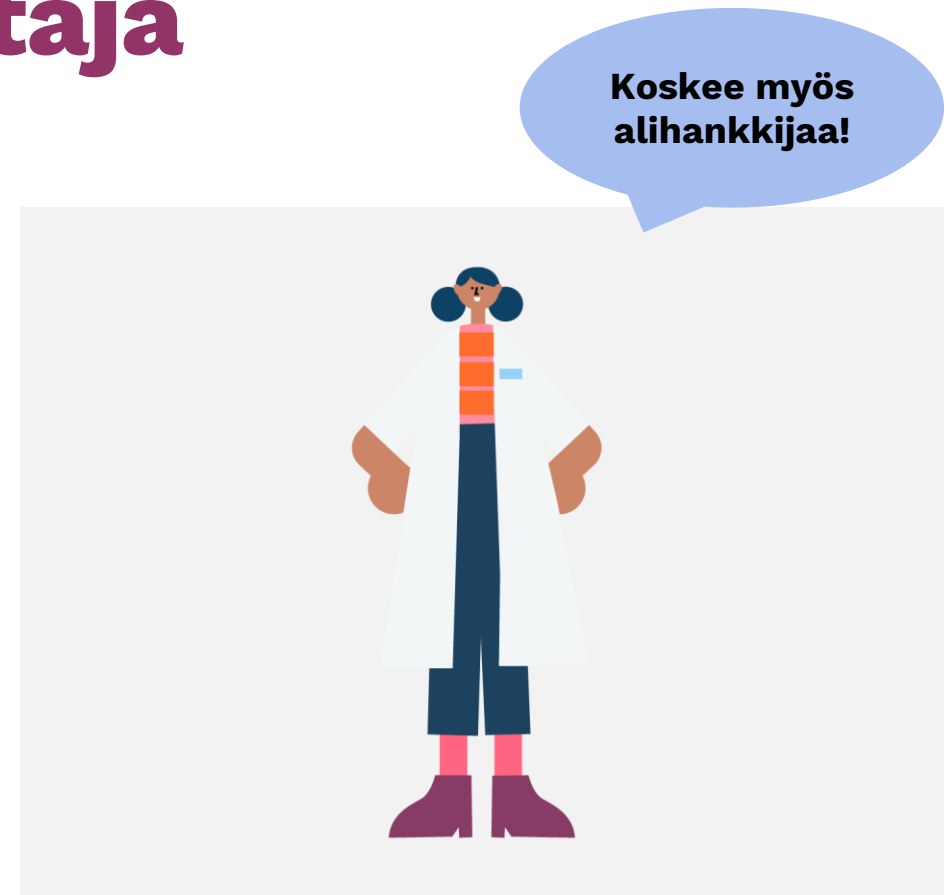

Sopimuksen mukainen toiminta sopimuskaudella

- Miten kumppanilta saadaan sopimuskaudella se, mitä tilataan, sopimuksen valvonta
- Sopimussyhteyshenkilö/t
- Substanssiasiantuntijoiden ja hankintatoimen roolit sopimuksen toteuttamisessa ja valvonnassa

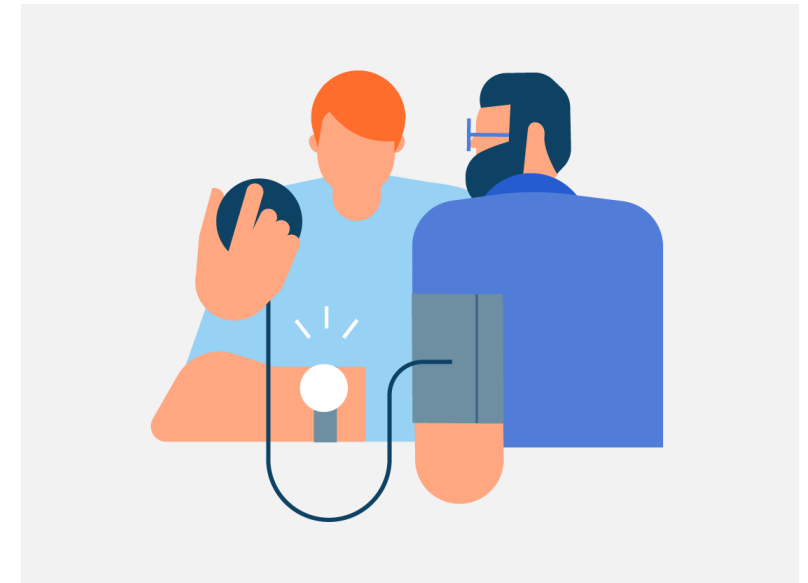
Yksityinen palveluntuottaja

- Riittävä osaaminen
- Toiminnan edellyttämä ammattihenkilöstö
- Riittävän vakavarainen
- Ei saa olla konkurssissa
- Ei vakavia tai toistuvia puutteita asiakas- ja potilasturvallisuudessa
- Täysi-ikäisyys, ei rajoitettu toimintakelpoisuus, ei saa olla liiketoimintakiellossa
- Nimettävä toiminnasta vastaava vastuuhenkilö + toimintokohtaiset vastuuhenkilöt

Yksityisen palveluntuottajan (vähimmäis)velvollisuudet

- **Yksityisen palveluntuottajan ja tämän alihankkijan** on toiminnassaan:
 - 1) noudatettava julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevia lakisääteisiä sisältö- ja laatuvaatimuksia
 - 2) **noudatettava palvelujen tuottamista koskevaa sopimusta**
 - 3) noudatettava hyvinvointialueen järjestämisvastuunsa nojalla yksityiselle palveluntuottajalle antamia **ohjeita**
 - 4) varmistettava hallinnon yleislakien noudattaminen tuottamissaan palveluissa
 - 5) noudatettava hyvinvointialueen määrittelemiä palvelukokonaisuuksia ja palveluketjuja ja toimittava integraation toteutumisen edellyttämässä **yhteistyössä** hyvinvointialueen ja muiden palveluntuottajien kanssa

Yksityisen palveluntuottajan alihankinta

- Yksityisen palveluntuottajan on mahdollista käyttää alihankintaa
- Edellyttää, että siitä on sovittu hyvinvointialueen kanssa
- Palveluntuottajan on ilmoitettava käytettävät alihankkijat ja selvitys siitä, miten ne täyttävät yksityiselle palveluntuottajalle asetetut vaatimukset
- Palveluiden hankkiminen alihankkijalta on mahdollista vain, jos hyvinvointialue on hyväksynyt alihankkijan
- Yksityinen palveluntuottaja on kokonaisvastuussa tuottamastaan palvelusta ja vastaa myös alihankkijan yksittäiselle asiakkaalle antamasta palvelusta
- Yksityinen palveluntuottaja vastaa osaltaan alihankkijoiden ohjauksesta ja valvonnasta
- Yksityinen palveluntuottaja on velvollinen huolehtimaan, että alihankkija noudattaa lainsäädännön vaatimuksia

Hankittavien palvelujen sopimusehdot ja varautuminen sopimuksen päättymiseen

- Hankkiessaan palveluja sopimukseen perustuen hyvinvointialueen on varmistettava, että se pystyy huolehtimaan vastuistaan ja palvelutoiminnan jatkuvuudesta sopimuksen voimassa ollessa ja sen päättyessä sekä mahdollisissa sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteissa, muissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.
- Hyvinvointialueen ja yksityisen palveluntuottajan välisessä **sopimuksessa on sovittava ainakin:**
 - 1) hankittavien palvelujen sisällön, määrän ja laadun toteuttamisesta
 - 2) käytännön järjestelyistä, joilla hyvinvointialue huolehtii järjestämisvastuuseensa kuuluvasta ohjaamisesta ja valvonnasta
 - 3) yksityisen palveluntuottajan vakavaraisuuden ehdoista
 - 4) mahdollisten alihankkijoiden käyttämisen menettelyistä ja siitä, miten hyvinvointialue antaa hyväksyntänsä alihankkijoiden käyttämiseen
 - 5) häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta
 - 6) sopimuksen mukaisen korvauksen alentamisesta ja sen maksamisesta pidättymisestä yksityisen palveluntuottajan virheen perusteella
 - 7) sopimuksen irtisanomisesta ja purkamisesta
 - 8) sopimuksen päättymiseen ja sopimuksen rikkomis- ja häiriötilanteeseen liittyvästä varautumisesta ja toiminnan jatkuvuuden hallinnasta

Palvelujen hankintaa koskevan päätöksen perusteleminen

- Järjestämislain 16 §
- Sen lisäksi, mitä hankintalain 123 §:ssä ja hallintolain (434/2003) 45 §:ssä säädetään, hyvinvointialueen 12 §:ssä tarkoitettujen **palvelujen hankkimista koskevassa hankintapäätöksessä** on ilmentävä **perustelut siitä, että**
 - **palvelujen hankinnalle on olemassa 12 §:ssä tarkoitettut edellytykset sekä siitä,**
 - **kuinka hyvinvointialue kykenee toteuttamaan 8 §:ssä säädetyn järjestämisvastuunsa hankkiessaan palveluja.**
 - Lisäksi perusteluista on ilmentävä, **miten hyvinvointialue on huolehtinut 15 §:ssä tarkoitetuista velvoitteistaan.**

Järjestämislain 16 §:n mukainen päätöksen perusteluvelvollisuus

Hankintalaki 123§

- Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava.
- Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty. Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 43 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Hallintolaki 45§

- Päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.
- Poikkeuslista, milloin päätöksen perustelut voidaan jättää antamatta

Järjestämislaki 12§, 8§, 15 §

- 12§:n edellytysten toteutuminen
- Kuinka 8§:n mukainen järjestämisvastuu toteutuu
- Miten 15§:n velvoitteet on huomioitu

Eli käytännössä...

- Jotta päätös on selkeä, jaottele päätös eri otsikoiden alle
- Tarkista, että jokaisen lain mukainen perusteluvelvollisuus toteutuu
 - Huom. hankintalain HE 115/2022 eduskunnan käsittelyssä
- Huomioi eri muutoksenhakukeinot ja -kiellot
- Muista hyvä ja selkeä virkakieli!

Usein kysytyt kysymykset hankintoihin liittyen

- **Julkisten hankintojen neuvontayksikön** usein kysytyt kysymykset **hyvinvointialueuudistukseen** liittyen:
www.hankinnat.fi
- <https://www.hankinnat.fi/sisallon-maarittely/toimialakohtaisia-ohjeita/hyvinvointialueuudistus-UKK>
(suora linkki)

Kiitos ja tsemppiä hankintoihin!

Katariina Huikko
Johtava lakimies

www.kuntaliitto.fi

Sotejärjestämislaki 16 §: Hankintapäätöksen perusteleminen

Sote-muutostukiwebinaari 29.9.2022

Kaisa-Maria Kimmel, lakimies, Kuntaliitto

Monituottajamalli sote-palvelustrategiassa

- Sotejärjestämislaki 11 § palvelustrategia
 - Osa hyvinvointialuestrategiaa
 - Vrt. 22 § valtakunnalliset tavoitteet
 - Pitkän aikavälin tavoitteet
 - Tuottamistavat
- Strategiassa määritellään, miten palvelujen tuottaminen sovitetaan hyvinvointialueen olosuhteisiin ja ominaispiirteisiin
- Strategiatasolla linjaukset myös pitkän aikavälin tavoitteista ja palvelujen painotuksista

Tavoitteet sille, miten sote-palvelut toteutetaan ottaen huomioon asukkaiden tarpeet, paikalliset olosuhteet, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus sekä kustannusvaikuttavuus

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

- 12 § sallii hankinnat yksityiseltä palveluntuottajalta
 - jos tarpeen tehtävien tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi
- Hankinnassa huolehdittava järjestämisvastuun ja sote-palvelujen yhdenvertaisesta toteuttamisesta
- Lääketieteelliset / hammaslääketieteelliset tukipalvelut + niihin liittyvä erityisosaaminen voidaan hankkia kokonaisuudessaan
 - jos tarpeen tukipalvelujen laadun, osaamisen ja kustannustehokkuuden turvaamiseksi

Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että hyvinvointialue pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämisvastuunsa toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

Hyvinvointialue ei saa hankkia yksityiseltä palveluntuottajalta:

- 1) palveluja, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä, jollei lailla erikseen toisin säädetä
- 2) sosiaalihuoltolain 15 §:ssä tarkoitettua yksilö- ja perhekohtaista sosiaalityötä eikä 29 §:ssä tarkoitettua sosiaalipäivystystä
- 3) terveydenhuoltolain 50 §:ssä tarkoitettuja kiireellisen hoidon ja päivystyksen palveluja lukuun ottamatta mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettua perusterveydenhuollon päivä- ja ilta-aikaista kiireellistä vastaanottotoimintaa; eikä
- 4) terveydenhuoltolain 40 §:ssä tarkoitettua ensihoitopalvelua lukuun ottamatta mainitun lain 40 §:n 1 momentin 1 ja 3 kohdassa tarkoitettuja palveluja ja 2 kohdassa tarkoitettua muuta palvelua kuin ensihoitopalvelun kokonaisvalmiuden ylläpitämistä eikä ensihoitopalvelusta vastaavan lääkärin tai kenttäjohtajan tehtäviä, jotka on hoidettava kaikilta osin virkasuhteessa

Edellytykset palvelujen hankkimiselle (sotejärjestämislaki 12 §)

- Perusterveydenhuollon palveluhankinnoissa voidaan tehdä potilaan hoidon tarpeen arviointi, hoitoratkaisut, hoitosuunnitelma, lähetteet
 - Perusterveydenhuollossa toteutettava ja siihen kiinteästi liittyvä erikoissairaanhoito, joka ei vaadi sairaala- tai poliklinikkaolosuhteita
- Erikoissairaanhoidossa hoidon tarpeen arvioinnin on säilyttävä hyvinvointialueella:
 - Omassa toiminnassa lähetteen ensiarvio, hoitoon ottaminen ja alustavan hoitosuunnitelman laatiminen
 - Näiden jälkeen yksityisen palveluntuottajan tehtäväksi voidaan antaa asiakkaan tarkemman hoidon tarpeen arviointi, hoitoratkaisujen tekeminen ja tarkemman hoitosuunnitelman laatiminen
 - Kullakin erikoisalalla erikseen
- Hankinnan oltava yhdenmukainen hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen kanssa

Palvelujen hankinnan perusteleminen (sotejärjestämislaki 16 §)

- Koskee 12 §:ssä tarkoitettujen palvelujen hankkimista
- Hankintapäätöksessä perusteltava:
 - 12 §:ssä tarkoitettujen palveluhankintojen edellytykset
 - Hyvinvointialueen kyky toteuttaa järjestämisvastuunsa (sotejärjestämislaki 8 §)
 - Miten hyvinvointialue on huolehtinut 15 §:ssä tarkoitetuista sopimusehdoista koskevista velvoitteistaan
- Sotejärjestämislain edellyttämät perustelut erotettava päätöksen jäsentelyssä hallintolain ja hankintalain vaatimuksista
- Perustelujen taustalla hyvinvointialueen oma prosessi, jossa tuottamistapoja tarkastellaan muun muassa palvelustrategian ja riittävän oman tuotannon valossa

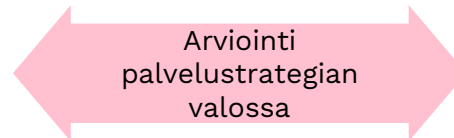
Hankinnan perusteleminen: strategiset valinnat

Perusteluissa voidaan huomioida esimerkiksi:

- Investointien aikajänteet ja investointikustannukset
- Hyvinvointialueiden välisen yhteistyön mahdollisuudet
- Yksityisten palveluntuottajien moninaisuus, toimijoiden koko ja kilpailuasetelma
 - Palveluntuottajien erityisosaaminen ja resurssit
 - Tuottamisen eri tavat, myös palveluseteli
- Kehittäminen, kokeilut ja innovaatio
 - Palveluntuottajien kehittämiskyky
 - Palveluntuotantoa koskeva seuranta-, laatu- ja tutkimustieto
- Poikkeus- ja häiriötilanteisiin varautuminen

Hankinnan perusteleminen: kyky toteuttaa järjestämisvastuunsa

Palvelun ominaisuudet
• Palvelua käyttävät asiakasryhmät • Ennuste palveluntarpeesta alueella
• Palvelun erityispiirteet • Potilas-/asiakasryhmän erityistarpeet • Palvelun rooli hoito-/palvelupolulla
• Palvelun edellyttämä erityisosaaminen • Tuloksellisuuden, vaikuttavuuden ja laadunvalvonnan tarpeet
• Asiakkaan/potilaan itsemääräämisoikeus palvelussa • Kielelliset oikeudet

Hyvinvointialueen ominaisuudet
• Väestön/asiakasryhmän hyvinvoinnin ja tarpeiden seurantatieto • hoitotakuun/hoitajamitoituksen seuranta
• Tuotannon tapoja koskevat strategiset linjaukset • Palveluintegraatio strategiassa
• Palveluyksikkö- ja henkilöstörakenne • Koulutus- ja kehittämistarpeet alalla • Laadunvalvonnan keinot ja osaaminen
• Julkisen vallan käyttö, hankintoja koskevat rajoitukset • Omavalvontaohjelma

Muistilista: hankinnan perusteleminen

Sotejärjestämislain edellyttämät perustelut omana kokonaisuutena hankintapäätöksessä

- ✓ Hankittavan palvelun rooli sote-palvelustrategiassa tunnistettu
- ✓ Sote-järjestämislain 12 §:n rajoitukset arvioitu
- ✓ Palvelun ohjauksen ja omavalvonnan edellyttämä osaaminen varmistettu
- ✓ Hankintasopimuksen ehdoissa huomioitu sote-järjestämislain 15 §

Miten käytännössä?

Case kaihileikkaukset

- Selkeä toimenpiteiden kokonaisuus, esim. hoitotakuussa pysymiseksi
- Hyvinvointialueella silmätautien erikoisala
- Entä, jos ulkoistetaan koko hoitopolku tai hankitaan silmälääkäripalveluja laajemmin?
 - Huom. hoidontarpeen arviointi ja yhtenäiset perusteet
 - Osaaminen alueella, lisäarvo palvelujen järjestämisessä
 - Potilasryhmän tunnistaminen
 - Ostopalvelun yhteydet muihin palveluihin

Case ikäihmisten palveluasuminen

- Ostopalveluna yksityisen palveluntuottajan ylläpitämä yksikkö, jossa esim. liukuma yhteisöllisen asumisen ja ympärivuorokautisen palveluasumisen välillä
 - Palvelutarpeen arviointi ja palvelupäätös hyvinvointialueella
 - Tarkasteltava myös lähipalvelujen näkökulmasta
 - Mahdollistaa ostopalvelujen vertailun alueellisesti
 - Hyvinvointialueen mahdollisuudet vaikuttaa markkinaan
- Entä, jos muutoin tarjotaan ainoastaan palveluseteliä?

Case päihdepalvelujen kokonaisulkoistus

- Tietyn asiakasryhmän päihdepalvelut esim. kolmannelta sektorilta
 - Erityisryhmien tarpeisiin vastaaminen
 - Hyvinvointialueen oma päihdepalvelujen osaaminen
 - Hyvinvointialueen oma kehittäminen ja oppiminen
 - Kumppanuus palveluntuottajan kanssa
 - Hankinnan toteutuksessa huomioitava palveluintegraatio, esim. aikuissosiaalityö, mielenterveyspalvelut ja erikoissairaanhoito

Kiitos.

Kaisa-Maria Kimmel
Lakimies

kaisa-maria.kimmel@kuntaliitto.fi
@kmmkimmel

www.kuntaliitto.fi

“Riittävä” oma palvelutuotanto

Sosiaalihuollon palvelut
Mari Ahlström 29.9.2022

Esittely

Mari Ahlström

- **VTM, sosiaalityöntekijä, eMBA**
- **Perhe- ja sosiaalipalvelujen johtaja Espoon kaupunki 1/2018-, virkavapaalla 8/22 alk.**
- **Palvelualuejohtaja, lapset, nuoret ja perheet, Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue 8/2022**
- **Työkokemus**

Kuudesta eri kokoisesta kunnasta sosiaalityöntekijästä sosiaali- ja terveystoimintaan v. 1989->

Ensi- ja turvakotien liitossa ensikodin johtajana ja vaativan vauvatyön kehittämisjohtajana vv. 2007-12

Esityksen sisältö

- Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueesta lyhyesti
- Tutkimusta erilaisista tuotantotavoista Suomessa (Taponen&Kauppi)
- Käytännön kokemusta Espoosta
- Missä omaa tuotantoa olisi oltava? Mikä on "riittävä"?

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

10

kuntaa + pelastuslaitos

470 000

asukasta

9 000

työntekijää

Kolmanneksi suurin hyvinvointialue

Pirkanmaa ja Varsinais-Suomi suurempia. Näiden lisäksi palveluja järjestää Helsingin kaupunki.

Suomi pienoiskoossa

kaupunkikeskuksia,
maaseutua, erämaata,
150 km rantaviivaa

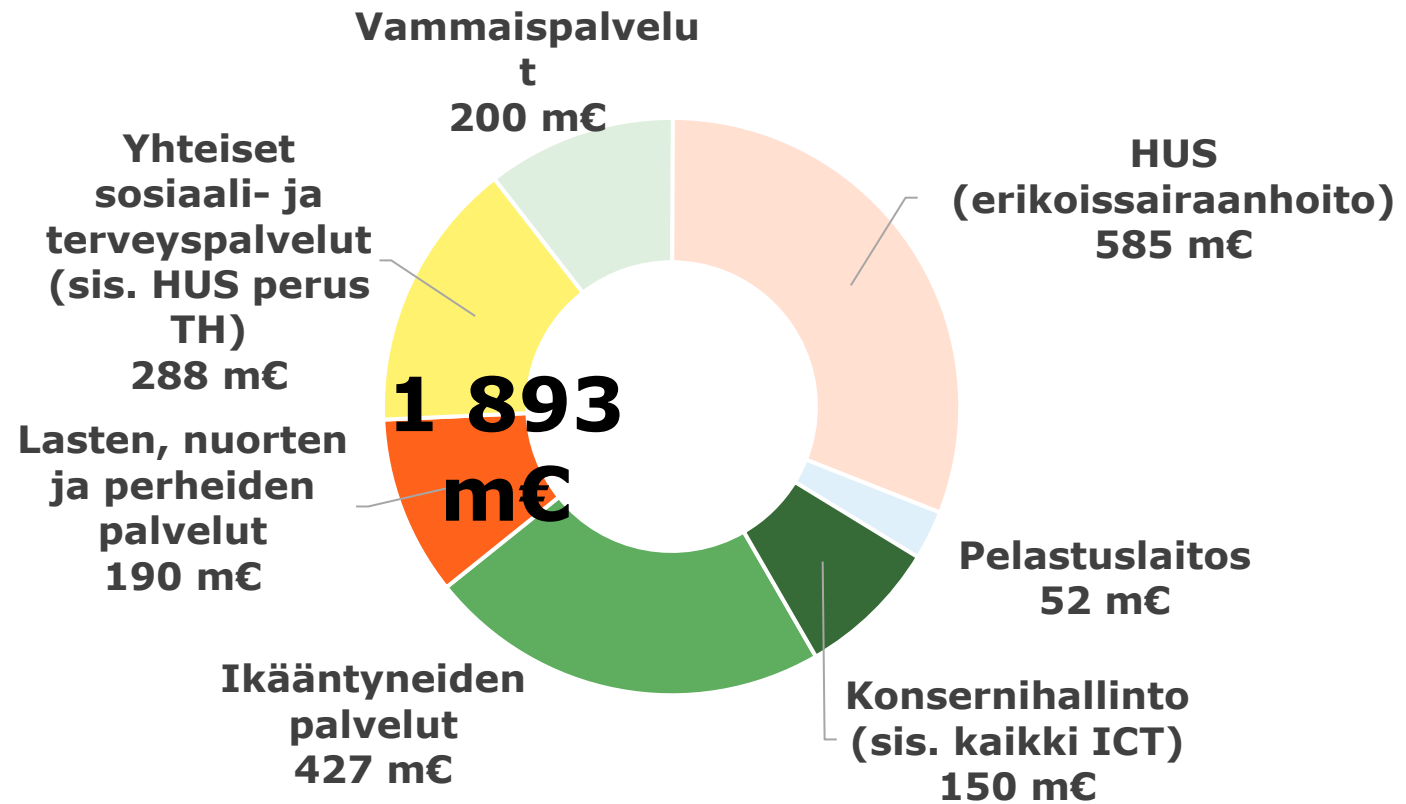
73 %
suomenkielisiä

12 %
ruotsinkielisiä

15 %
muun kielisiä

Länsi-Uudenmaan käyttötalouden v. 2023 menot palvelualueittain (koetalousarvio)

Karkeasti jaoteltuna:
1/3 omaa
1/3 HUS
1/3 palvelujen ostoa

Tutkimus (Taponen ja Kauppi) jakaa kunnat neljään ryhmään sote-palveluiden tuotantotapojen (2019) perusteella

1. Täydentäjät:

- Kunnan omaa palvelutuotantoa täydennetään ostamalla palveluita pääasiallisesti yksityiseltä sektorilta.

2. Kumppanit:

- Palvelut hankintaan pääasiallisesti kuntayhtymältä, tyypillisesti n. 90-prosenttisesti.

3. Hankkijat:

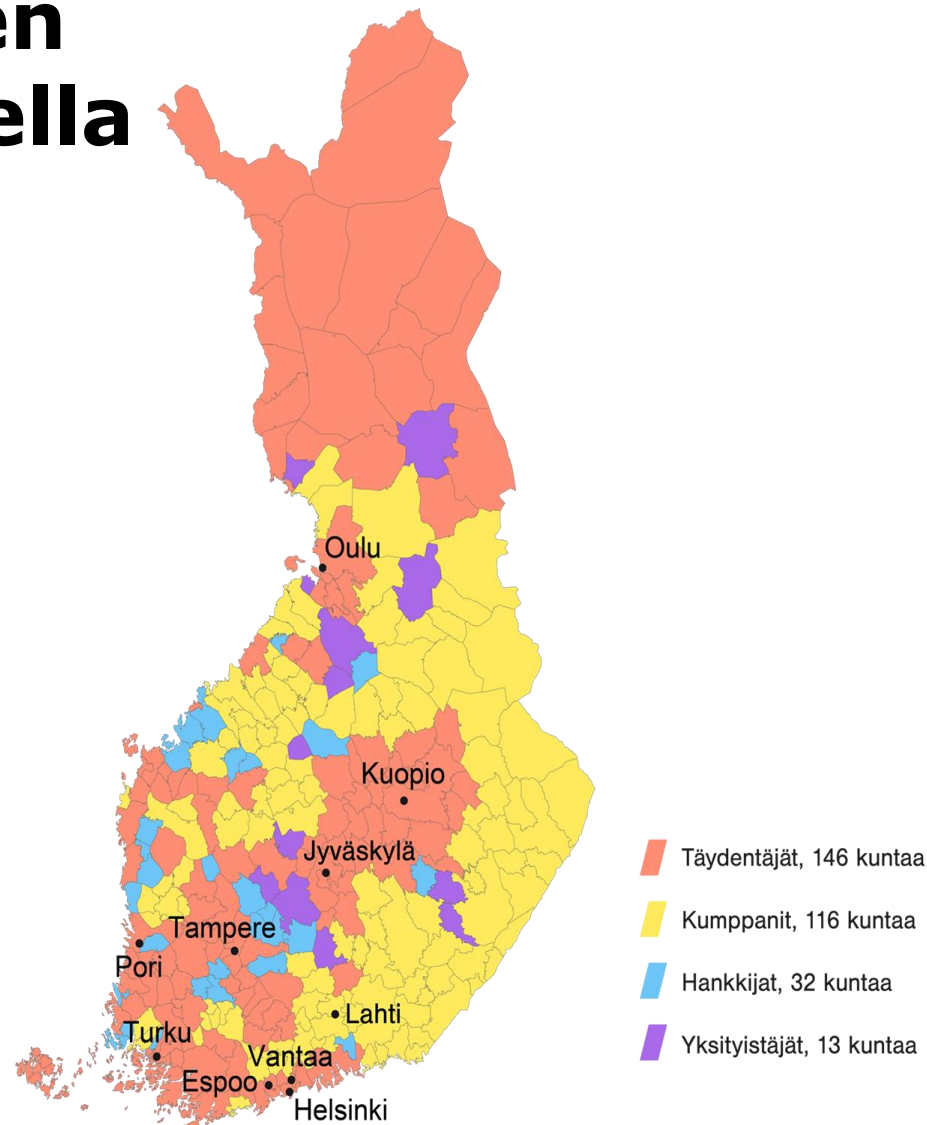
- Palveluja ostetaan siis merkittävästi ns. isäntäkunnilta.

4. Yksityistäjät:

- Pienet kunnat tuottavat omia palveluita vain vähän. Ne ostavat merkittävän määrän palveluistaan yrityksiltä ja muilta julkisilta toimijoilta.

+ Hajauttajat

- Neljän vuoden keskiarvoja tarkastellessa esiin nousi myös viides ryhmä. Hajauttajien ryhmään kuuluvien kuntien tuotantotavat olivat muutosvaiheessa, jolloin palvelutuotannon kustannukset olivat tyypillisesti muita ryhmiä korkeammat.

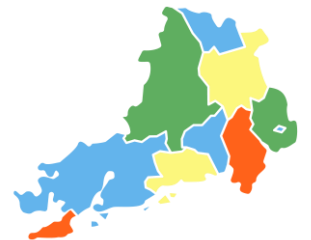

Kauppi & Taponen,
julkaisematon

Keskittäminen tuo kustannussäästöjä, kun tuotantotavat ovat yhtenäiset ja haja-asutusalueiden palvelutavat hallitut

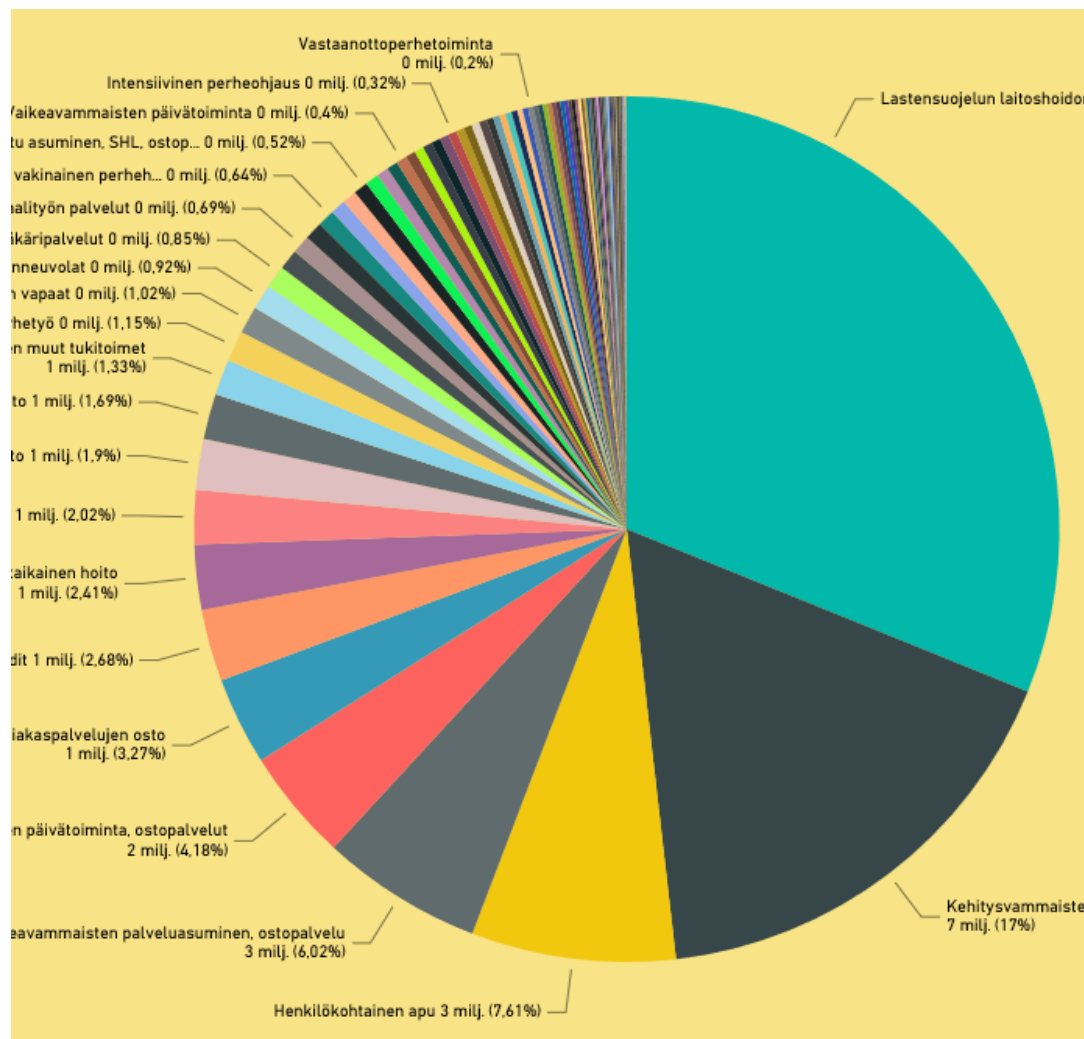
- Ryhmien tuotantokustannusten keskiarvojen perusteella **väestörakenteen yhteys kustannuksiin** on tuotantotapaa suurempi.
 - Väestön tiheys vaikuttaa siihen, onko tarjolla yksityistä palveluntuotantoa ja jos on, onko markkinoilla kilpailua.
- Koska tuotantotavan yhteys kustannusvaikutukseen oli keskimäärin vähäinen, tulisi **päätöksenteossa keskittyä esimerkiksi palvelujen saavutettavuuteen**.
- Isoilla kunnilla, tai kuntayhtymissä, joissa tuotetaan palveluja yhteistyössä, kustannukset vaikuttavat pieniä kuntia alhaisemmilta.
 - Muista bonusryhmä Hajauttajat!
 - Uusista hyvinvointialueista etenkin ne, joiden pohjalla ei ole kuntayhtymää, aloittavat toimintansa muutosvaiheessa. Tällöin palvelutuotanto on kalleimmillaan. Tuotantokustannusten näkökulmasta murrosvaiheesta pitäisi pyrkiä nopeasti eteenpäin, kohti täydentäjien tai kumppanien toimintamallia.

Käytännön kokemuksen tuomaa ajattelua Espoosta

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Espoon perhe- ja sosiaalipalvelujen ostot 1.1.-30.6.2022

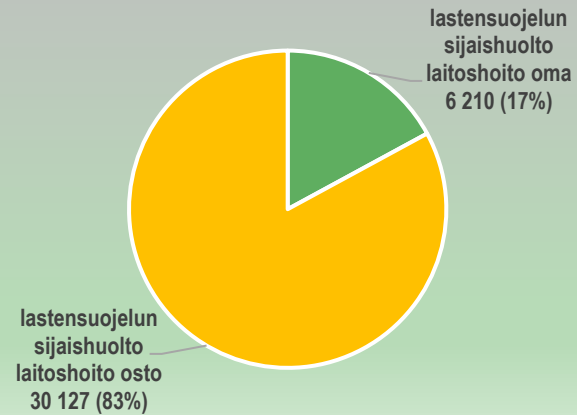
Tulosyksikkö	Toimittaja lkm
Perhe- ja sosiaalipalvelut	789
Terveyspalvelut	566
Vanhusten palvelut	405
Sote esikunta	115
	11
Yhteensä	1336

Kohdeavustettavia järjestöjä 34 kpl

Kaupungin omia toimintayksiköitä 39 kpl

Espoon perhe- ja sosiaalipalvelujen merkittävimmät ostopalvelut

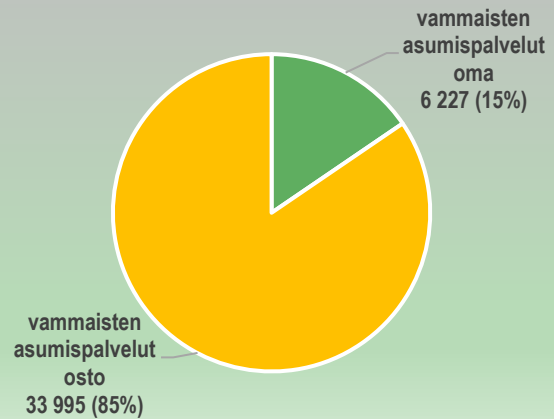
Lasten sijaishuolto (laitos) TP2020 (1000€)

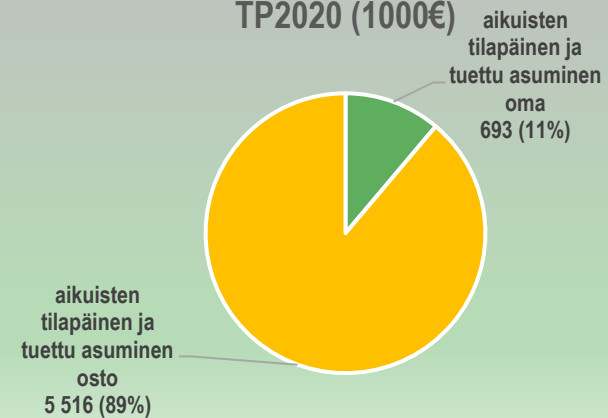
Oston osuus kokonaisuudesta

Lastensuojelun sijaishuolto	83%
Vammaisten asuminen	85%
Aikuisten tilapäinen ja tuettu asuminen	89%

Vammaisten asuminen TP2020 (1000€)

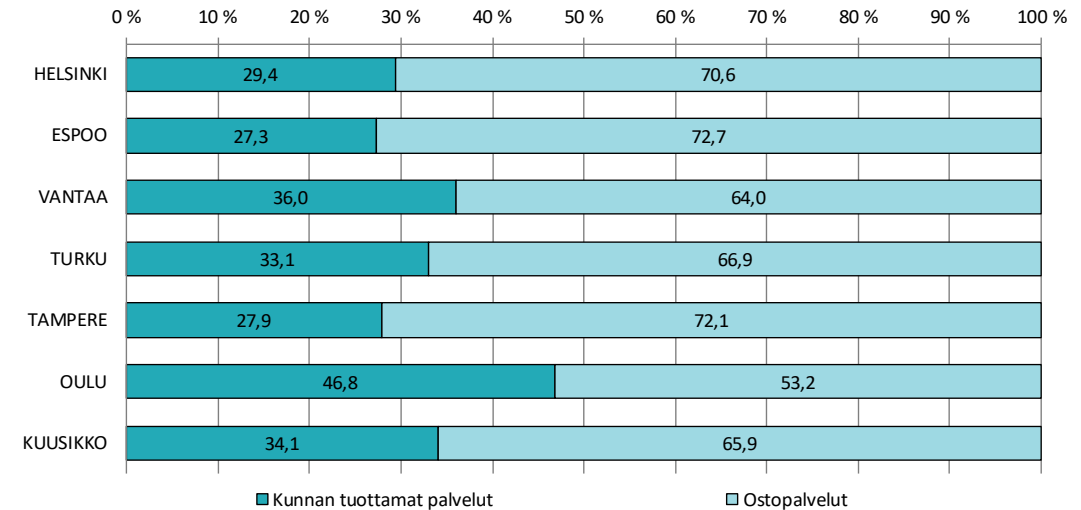
Aikuisten tilapäinen ja tuettu asuminen TP2020 (1000€)

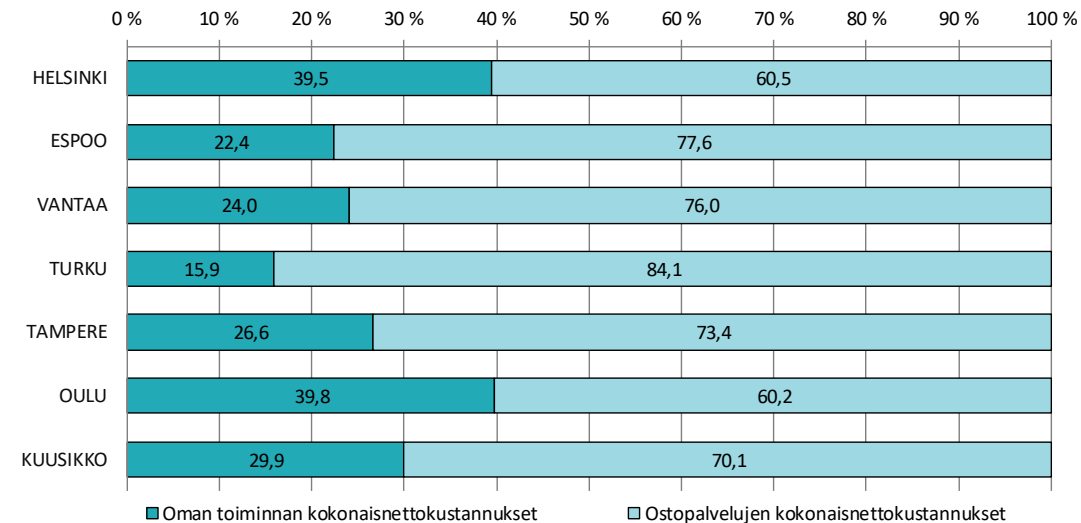
Palvelurakenne on vinoutunut vammaispalveluissa

- Kehitysvammaispalveluissa ostopalvelujen osuus palvelun käyttöpäivistä on 53-73 %, mutta osuus kokonaiskustannuksista on 60-84 %.
- Ostopalveluina hankitaan sekä peruspalveluja että vaativia ja kalliita palveluja.
- Ostopalvelujen tarjonta ei vastaa riittävästi kysyntään, vaan tuottajat voivat valita asiakkaansa – **järjestäjälle jää tyhjä kortti käteen, jos tarjolla ei ole palvelua eikä sitä voi myöskään itse tuottaa!**

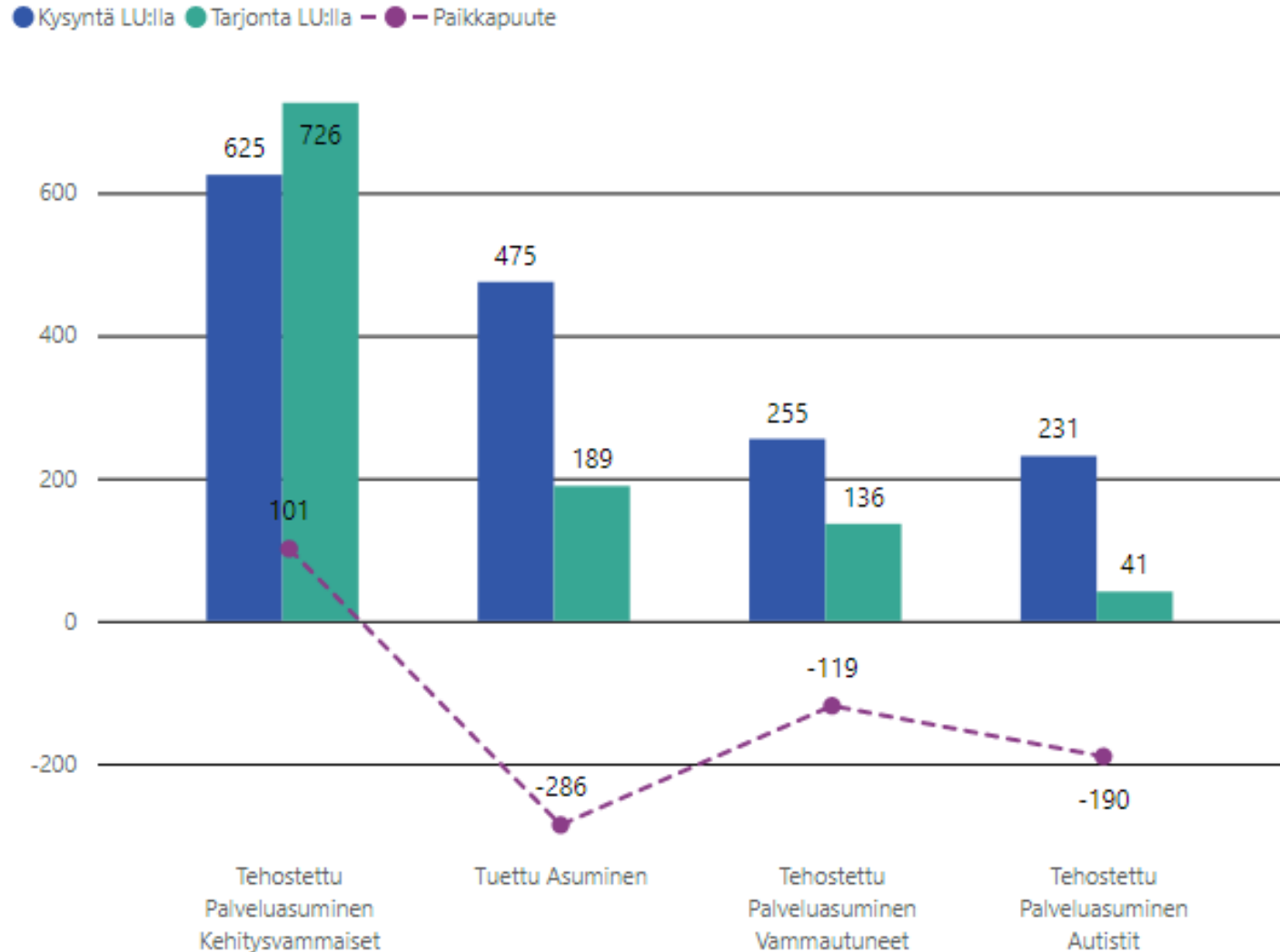
Kunnan oman toiminnan ja ostopalvelujen suhteellinen osuus (%) kehitysvammahuollon palvelujen kaikista käyttöpäivistä 2021

Kunnan oman toiminnan ja ostopalvelujen kustannusten suhteelliset osuudet kokonaisnettokustannuksista 2021

Kysyntä ja Tarjonta vertailu palveluittain v 2025

Jos asumispalvelu- tuotannossa ei tehdä muutoksia, ajaudumme suureen paikkamääräpulaan

- Ostopalvelumarkkinat eivät vastaa vammautuneiden ja pitkäaikaissairaiden palvelutarpeeseen, vaan myyvät jo ylitarjontaa kehitysvammaisten asumispalveluissa.
- Paikkojen puuttuminen näkyy mm. hitaina kotouttamisina sairaaloista.

Hyvinvointialueiden tulisi varmistaa, että niillä on kyky vastata eniten tarvitsevien palveluista

- Ostopalveluina kannattaa ostaa tuotteita, jotka ovat selkeästi tuotteistettavissa ja joiden tuottaminen onnistuu parhaiten yksityisen palvelutuotannon kautta. Tällöin myös ostopalvelujen hallinta on mahdollista
- Hyvinvointialueiden ei tulisi sallia tilannetta, jossa ostopalvelutuottajat liiketoimintamuutoksillaan käytännössä hävittävät alueen palvelut.
 - Vakiintuneen palvelutuottajan päätös luopua kehitysvammaisten terveysterveystoimista johti kunnissa palvelutyhjiöön.
 - Vastaava tilanne voi tulla, jos yksityiset tuottajat luopuvat vaativien asumispalvelujen tuotannosta.

Miksi ja missä omaa tuotantoa pitäisi olla?

Mikä on riittävä määrä?

Riittävän vahvalla järjestäjällä on vaihtoehtoja

- Sosiaalityö
- Arviointi "omissa käsissä"
- Osto-osaaminen
- Varautuminen
- Vaativat palvelut
- "Markkinattomuus"

Monituottajamalli 👍

- Oman ja oston vastakkainasettelu on tarpeetonta ->kohti kumppanuutta!
- Tuotantotapa-analyysi – ei pelkästään taloudellista analyysiä, vaan myös palvelun turvaamisen varmistaminen
- Palvelukohtainen tarkastelu – keskiarvoratkaisu ei toimi tässä(kään)
- Eri tilanteisiin erilaisia ratkaisuja
- Sopimusohjauksen kehittäminen

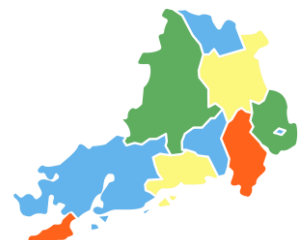
Kiitos!

mari.ahlstrom@luvn.fi

Twitter: [@LUhyvinvointi](https://twitter.com/LUhyvinvointi)

Facebook: [@LansiUudenmaanHyvinvointialue](https://facebook.com/LansiUudenmaanHyvinvointialue)

Verkkosivut: www.lu-palvelut.fi/hyvinvointialue

Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue
Västra Nylands välfärdsområde

Kysymyksiä ja vastauksia

Kiitos.

kuntaliitto.fi/sotemuutostuki

www.kuntaliitto.fi